

Asia: VN/5966/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle vanhemmuuslaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Miesten tasa-arvo ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle vanhemmuuslaiksi (VN/5966/2019)

1. Hallituksen esityksessä käytetty kieli

Lakiluonnoksessa ei käytetä vakiintuneita, arkikieleen kuuluvia ja helposti ymmärrettäviä ilmaisuja. Äiti on korvattu sanalla ”synnyttäjä”, isän sijasta käytetään ilmaisua ”tunnustaja”. Tämä muistuttaa orwellilaista ”uuskieltä”, jonka tarkoituksena on rajoittaa kansalaisten käytössä olevaa käsitteistöä poliittisesti vääräoppisten mielipiteiden ilmaisun ehkäisemiseksi. Kyse ei ole vain siitä, että luonnoksen korostetun poliittisesti korrektille termit ovat kielellisesti kömpelöitä ja teennäisiä ilmaisuja, eli erittäin huonoa suomea. Moni on kokenut ne suorastaan loukkaaviksi ja isyytensä tai äitiytensä arvoa vähätteleviksi ilmaisuiksi.

Kankean byrokraattinen jargon uhkaa jopa kansalaisten oikeusturvan toteutumista, kun lainsäädännön kielestä tehdään tarkoituksellisesti mahdollisimman vaikeasti ymmärrettävää tavallisille kansalaisille. Luonnoksen koukeroinen kieli väkisin väännettyine nimityksineen on räikeässä ristiriidassa vuosikymmeniä jatkuneiden pyrkimysten kanssa muuttaa viranomaisten kieltä aiempaa selkeämmäksi ja helpommin ymmärrettäväksi. Ymmärrettävä lakikieli on kansalaisten oikeus. Mielestämme luonnoksessa ”synnyttäjä” on korvattava sanalla äiti ja ”tunnustaja” sanalla isä.

2. Lakiesityksen tavoitteesta

Mikä on lakiluonnoksen tavoite? Lähtökohtana pitäisi olla Lapsen oikeuksien sopimuksen kunnioittaminen. Sopimuksen seitsemännen artiklan mukaan lapsella on syntymästään lähtien oikeus tuntea vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan. Sopimuksen yhdeksännen artiklan mukaan sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan vanhemmastaan tai vanhemmistaan erossa asuvan lapsen oikeutta ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempansa säännöllisesti. Sopimuksessa on kyse nimenomaan lapsen oikeudesta omiin biologisiin vanhempiinsa, lapsen äitiin ja isään.

Käytännössä suomalaiset viranomaiset, tuomioistuimet mukaan lukien, eivät ole näitä ihmisoikeuksia juuri kunnioittaneet etenkin eroriidoissa ja huoltajuuskiistoissa. Lainsäätäjä käveli lapsen oikeuksien yli kylmästi, kun hedelmöityshoitolaki säädettiin. Silloin suomalaisessa lainsäädännössä asetettiin etusijalle jokaisen naisen (myös naisparien ja yksinäisten naisten) oikeus hankkia omia biologisia lapsia. Yksinäisille miehille tai miespareille ei vastaavaa oikeutta suotu, sillä hedelmöityshoitolain myötä sijaissyntyysjärjestelyt kiellettiin.

Ikävästi näyttää sille, että vanhemmuuslaissa on myös kyse siitä, että naisen (äidin) oikeudet on asetettu kaiken muun edelle. Luonnoksessa pyritään esittämään, että äidin ja lapsen etu olisivat yksi ja sama asia, mutta se ei ole totta. Lapsen etu on lähtökohtaisesti se, että hänen oikeutensa vanhempiinsa toteutuu, vaikka se ei välttämättä olisikaan äidin intresseissä. Lakiluonnoksen päätavoitteena pitäisi olla se, että lapsen oikeus vanhempiinsa toteutuu ja että sen toteutuminen menee kaiken muun edelle. Lapsen etu ei ole se, että joku mies huijataan maksamaan hänen elatuksestaan. Sehän vie lapselta oikeuden isäänsä. Lapsen etu ei ole liioin naisparien aseman helpottaminen, sillä sekin vie häneltä oikeuden isään.

Kun isyyslakia viimeksi uudistettiin, vietiin äidiltä oikeus estää isyyden selvittäminen. Olennaista tämän lakiesityksen suhteen on se, että kaikki pyrkimykset palauttaa äidille jonkinlainen veto-oikeus estää isyyden selvittäminen, on ehdottomasti estettävä. Lapsi ei ole äidin omaisuutta.

3. Isyyshuijaukset

Arviot isyyshuijauksen määrästä vaihtelevat suuresti, alle prosentista jopa yli 30 prosenttiin. Asiasta on, ymmärrettävistä syistä, olemassa vain vähän tutkittua tietoa. Joka tapauksessa jokainen tapaus on liikaa. Suomessa on kiinnitetty paljon huomiota tapaukseen, jossa eräs mies on pakotettu maksamaan lapsen elatusta, vaikka isyystutkimus on osoittanut, ettei lapsi ole hänen. Tätä on pidetty yleisesti oikeusmurhana ja lainsäädäntöön on vaadittu muutosta tällaisten tapausten estämiseksi. Lainsäädännön pitäisi olla sellainen, ettei yksikään mies joudu vasten tahtoaan maksamaan elatusta lapselle, joka ei ole hänen omansa. Esitetty laki luonnos ei kuitenkaan tuo tähän ongelmaan mitään korjausta. Jos jotain, niin se ainoastaan helpottaa isyyshuijauksen tekemistä entisestään.

Luonnoksessa pidetään kiinni perinteisestä isyysolettamasta, eli kun avioliitossa oleva nainen synnyttää, hänen miehestään tulee automaattisesti lapsen isä . Jo nykyistä isyyslakia laadittaessa isyysolettamaa pidettiin jäänteinä menneestä maailmasta. Jos lapsen isä ei olekaan lapsen aviomies, lapsen oikeus isäänsä ja isän oikeus lapseensa eivät välttämättä toteudu, ainakaan kovin helposti. Samalla aviomies joutuu automaattisesti vastuuseen vieraasta lapsesta. Isyysolettamasta on aika luopua.

Luonnoksen esittämä toinen vaihtoehto on se, että mies tunnustaa isyyden. Jo nykyisen isyyslain puitteissa tunnustuksen voi tehdä jo ennen lapsen syntymää. Luonnoksen tuoma muutos on se, ettei tunnustusta voisi enää perua lapsen syntymän jälkeen. Mutta isyyshuijauksen uhri tietenkin havahtuu tilanteeseensa vasta lapsen synnyttyä, jos silloinkaan. Sitä ennen hän kuvittelee olevansa isä. On sekä miehen, että lapsen etu, että mahdollisuus perua tunnustus säilytetään. Oikeusministeriö taas katsoo, että lapsen etu olisi se, että vanhemmuus vahvistetaan mahdollisimman pian syntymän jälkeen . Perustelematta jää se, miksi kiirehtiminen olisi lapsen edun mukaista. Tärkeämpähän on se, että lapsi saa oikeat vanhemmat.

Luonnoksessa todetaan myös, että lapsen syntymän jälkeen vanhemmilla on oikeus yhdessä päättää siitä, että lapsen isyyden varmistamiseksi ryhdytään tutkimuksiin. Mutta vain yhdessä. Tätä koskee kuuden kuukauden aikaraja syntymästä, mikä on todella tiukka. Isyyshuijaukseen syyllistynyt äiti ei tietenkään sellaiseen selvitykseen suostu, eikä isyyshuijauksen uhri välttämättä kuudessa kuukaudessa tajua tulleeensa huijatuksi. Niinpä huijatun miehen ainoaksi mahdollisuudeksi jää kanteen nostaminen isyytensä kumoamiseksi. Eli miehen on pakko ryhtyä kalliiseen, raskaaseen ja epävarmaan juridiseen prosessiin vapauttaakseen itsensä taakasta, jota hänellä ei pitäisi edes olla. Tuomioistuimet, jotka ovat jo ennestään ruuhkaisia, saavat taas lisää työtä. Kanteen aikaraja on myös hyvin tiukka, vain vuosi siitä, kun syy kanteen nostamiselle on ilmaantunut. Esimerkiksi Norjassa aikarajaa ei ole .

Kaikki voisi helposti olla aivan toisin. Tieteellinen ja teknologinen kehitys mahdollistaa isyyden selvittämisen helposti, luotettavasti ja nopeasti dna-testillä. Isyyshuijaukset loppuisivat täysin, jos jokaiselle syntyvälle lapselle tehtäisiin automaattisesti dna-testi. Kun testejä tehtäisiin näin suuria määriä, niiden kustannukset eivät muodostuisi rasitteeksi. Isyysolettamaa tai tunnustuksia ei enää tarvittaisi. Isyys vahvistettaisiin vain isyystestin tuloksen perusteella. Lapsen oikeus isäänsä toteutuisi. Petoksista ja hyväksikäytöstä tulisi historiaa. Lainsäädäntö varmistaisi lapsen oikeuksien, yhdenvertaisemman vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteutumisen.

Vaikka isyystestauksesta ei tehtäisikään automaatiota, on laissa miehellä oltava aina mahdollisuus vaatia sitä yksinkin, vaikka äiti olisi sitä vastaan. Jos isyystesti osoittaa, ettei isäksi väitetty mies olekaan lapsen isä, on isyys voitava kumota hallinnollisella päätöksellä ilman mitään oikeudenkäyntiä tai kanteen nostamista. Aikarajoille ei ole tarvetta.

Erno Juuso
Miesten tasa-arvo ry